

PO USPJESIMA I MUKAMA STAROG "NOVOG ŽIVOTA"

POVJESNE SITNICE

Govoriti o iluziji kao o nečemu što protječe kroz vrijeme i ostavlja svoj trag, kako ga već ostavljaju pojmovi utkani u povijest, u najmanju ruku je nezahvalno, jer iluzija je most između trenutka i vječnosti, odnosno točka u kojoj se smisao komprimira do značenja koje može osjetiti samo pulsirajući mišić u grudima bića "osuđenih" na ljubav. Zato iluziju prepustimo duši, a činjenice i tijek vremena pretočimo u instituciju zvanu kazalište, ili teatar, ili – u našem "jadnom" slučaju – udruga.

Svoju priču, započeli smo pričati, riječima i pokretima naših prethodnika, daleke 1948. godine, čiji smo prvi dan proljeća uljepšali svojom prvom predstavom (Mile Klopčić, "Mati"; režija Vladimir Jagarić). Daske koje su "Novi život" značile škripale su bojažljivo, geste i riječi slijepih i slabovidnih dvadesetogodišnjaka tekli simpatično nespretno, a Samoborska publika, protkana predrasudama i nevjericom, frenetično pljeskala. Prva stepenica na putu do istinske umjetnosti bila je iza naših Njih.

Zaredale su godine jednočinki, recitala i drugih kratkih formi, tada, nepoznata redateljska imena oštrila su na kreacijama slijepih glumaca svoja prva profesionalna koplja, a kao svjedočanstvo pravog puta, te kruna dotadašnjeg uspjeha, u okviru Doma slijepih u Draškovićevoj 80, godine 1956. izgrađena je kazališna dvorana (današnja Vidra).

Tomislav Durbešić, Radojko Ježić, Jurica Frković, Dražen Grunwald, Vladimir Jagarić, Mirko Merle, samo su neka od velikih imena hrvatskog kazališnog redateljstva čija je imaginacija uokvirila uspjehe 60-ih i 70-ih.

Nisu samo redatelji potvrđivali profesionalni rad "Novog života", od samih početaka sve aspekte teatra opsluživali su vrsni profesionalni scenografi, kostimografi i koreografi, što je osiguralo stalni umjetnički uspon kazališta.

Pored prave poplave gostovanja po bivšoj državi, slijepi i slabovidni glumci, potkraj sedamdesetih odlaze na dvotjednu turneju po Švicarskoj i Njemačkoj, čime započinju prvi internacionalni koraci.

Kako su osnovni ciljevi kazališta bili afirmacija mogućnosti slijepih osoba, repertoar je prilagođavan širokoj publici, pa su naši prethodnici do početka osamdesetih izvodili uglavnom komedije, te kazališne forme strogo namjenskog sadržaja, obilježavajući različite blagdane i obljetnice.

Godine, 1980. u Dramski studio slijepih i slabovidnih dolazi pisac ovih redaka, te je to godina otkada mogu živo posvjedočiti čitatelju ove kronike tijekom naše kazališne stvarnosti. Tada smo pucali i smijali se po komediji Branka Ćopića "Vuk Bubalo", čiji broj izvedbi ruši sve dotadašnje rekorde i uozbiljuje stvar u smislu razmišljanja o stalnoj logistici, odnosno hladnom pogonu.

I dalje stvari recitiramo ili glumimo nasmijavajući publiku, no sve više se osjećala rutina i uspavanost u izvedbama. Kao da smo dosegli – nekome zamišljeni nivo, pa smo se vrtili u mjestu mijenjajući samo naslove, a bit i oblik iluzije, ako se to može nazvati istinskom iluzijom, ostajali su nekako isti.

U tim godinama našu stvarnost režiraju Mirko Merle, Vladimir Gerić i Radojko Ježić, bez smjelosti da nam se pridruže i preuzmu dirigentsku palicu mladi.

Ipak, 1990. u Novi život dolazi mlada redateljica Nina Kleflin sa energijom kojoj se nije bilo moguće oduprijeti, ali i sa znanjem i imaginacijom koji mijenjaju stare i stvaraju nove svjetove. Gluma iz bukvalnosti prelazi u kreaciju, iz statičnosti u lepršavost, a iz hladne i pomalo retardirane mimike, u komponiranu i suptilnu priču lica.

Za svoj početak u Studiju slijepih, Nina je odabrala Moliérove "Scapineove spletke", a publika je konačno došla na svoje. 20-minutni premijerni pljesak izmamio je suze u očima glumaca i nevjericu u napisima kritike. Započinje priča o pravom teatru, jedna od najljepših priča mogeg života.

Nina je unijela u naše živote zaraženost umjetnošću, natjerala nas da skačemo i trčimo po sceni, da ludujemo, zaboravljajući na sva ograničenja koja po ustaljenim razmišljanjima idu uz sljepoću. S Ninom se družimo i privatno, pa njena zanesenost umjetnošću inficira sve nas i rasplovljava nas po svim kazališnim žanrovima.

Zaredali su različiti kazališni eksperimenti i istraživanja, raspisali se novinari i tekstopisci, začudila se kulturna javnost, ali i otvrdoglavjeli skeptici.

Pored Nine Kleflin, čiji su redateljski i ini zahvati uspalili umjetnički žar slijepih i slabovidnih glumaca, teške devedesete u Novom životu svojom imaginacijom uokviruju Zoran Mužić, Snježana Banović, te kao koreograf – vrlo važna za kasniji rad kazališta, Ksenija Zec. I dalje smo na krilima komedija, no 1995. hvatamo se u koštac sa Danilom Ivanovičem Harmsom, iznjedrivi predstavu "Harms-Čarms-Šardam". Bilo je to remek djelo Ninine ingenioznosti, a tom predlošku ćemo se vraćati 1998. kroz naslov "Nule i ništice", te 2001. a taj treći pokušaj će nas, godinu dana kasnije odvesti na trojednu turneju po Velikoj Britaniji.

U zadnjih desetak godina svoja redateljska koplja lomit će o naša srca neka druga imena, no o tome i o koječemu svježijem u posebnom poglavlju, jer previše je toga na hrpi, pa je raščlanba nužna.

LJUDI I DOGAĐAJI

Bez imena i konkretnih podataka nema povijesti, pa dopustite da prvih pola stoljeća imenujemo, odnosno onaslovimo sa uspješnicama.

Čovjek čije će ime zauvijek ostati na stranicama teatra, u svim kronološkim napisima, svim zavirivanjima u iskustvo, jest prof. Antun Lastrić, osoba nesaumljive volje i nesagorive ljubavi prema umjetnosti. Inicirao je naše osnivanje, iznalazio načine za financiranje, odabirao repertoar, jednom rečenicom, otac velike obitelji koja je iz godine u godinu mijenjala svoje članove, ali ostajala "Novi život".

Pored njega, naši doajeni su Veljo i Vlasta Vukičević, Anita i Vlado Krančec, Ilija Maglaić, Ivica Domović, Pajo Gerenčin, Katarina Lončarević, Miro Vučina, Tihomir Pisanski, Mićo Zorić, Zdenka Kvačica, Josip Hrvoj, Minka Sitar, Kata Sigal, Snježana Gilić, Katica Krajačić i mnogi drugi kojima se ovom i svakom drugom prilikom ispričavam, jer nisu spomenuti, a dio su mozaika.

Naslovi koji su tih godina punili police naše virtualne knjižnice su iskakali iz svih žanrova, no kako je već napisano, komedije su dominirale.

Najčešće spominjano ime jest Branislav Nušić, čije je „Sumnjivo lice“ u dva navrata zaškripalo naše daske, no velike pohvale kritike doživjele su i „Vlast“, te „Ožalošćena porodica“.

Nasmijavao je našu publiku i Pero Budak, sa „Klupkom“ i komedijom „Na trnu i kamenu“, a plejadu komediografa nastavlja nezaobilazni Molière, sa „Škrtcem“ i „Scapineovim spletkama“, kao i Fadil Hadžić, sa „Mrtvim dušama“ i „Čovjekom sa centrale“.

Tu je i „Jama“ Ivana Gorana Kovačića, nekoliko drama Marijana Matkovića, kao i mnogi drugi autori svjetske i domaće dramske literature.

Pedeseta obljetnica kazališta obilježena je nastupom u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, 08. listopada, 1998. a odigrana je predstava "Nule i ništice", Danila Ivanovića Harmsa, u režiji Nine Kleflin. Tada je ostvaren kazališni san slijepih i slabovidnih glumaca, zvjezdani trenutak o kome se samo maštalo i priželjkivalo ga se.

PUT KA PROFESIONALIZMU

Iako je povijest našeg teatra imala profesionalni okvir, glumci su se tek amaterski bavili kazalištem, a na nekom drugom radnom mjestu osiguravali si egzistenciju. U prvih pola stoljeća nitko nije dobio niti jedan honorar za glumu, a putovanja na kojima su isplaćene dnevnice mogu se na prste nabrojati.

Financirali su nas dobri ljudi, odnosno institucije kojima su isti stajali na čelu, nikada neusustavivši naš status i naš hladni pogon.

Dolaskom demokracije, očekivali smo snažniju potporu države, i ono što i danas fali većini udruga u civilnom društvu – sustav, sustav, sustav.

U nekoliko navrata pisali smo elaborate, molili institucije, no nikada, nikome nije palo na pamet da osnuje teatar slijepih, da nas istinski ukazalištari, da nam osigura hladni pogon, odnosno stalne prihode, kako bi smo se mogli baviti čistom umjetnošću, ne prelijevajući oskudna sredstva iz „šupljeg u prazno“, oviseći o dobroj volji onih koji nas doista vole, ali i onih koji nas sažalijevaju. Ima li išta gore od sažalijevanja umjetnosti, od udjeljivanja milostinje ljudima koji stvaraju, koji zapravo proizvode, jer u stabilnim društvima, kulturni proizvod je cijenjen i tražen.

Ipak smo rasli, razvijali se i penjali se stepenicama koje vode „u nebo“, kojima se rado ide, iako se zna da se na sam vrh nikad ne može stići.

Ustrajan rad Nine Kleflin, te kasnije Maria Kovača, Zorana Mužića, Ivana Plazibata, a prije svega Ksenije Zec i Saše Božića, vinuo nas je u profesionalne visine. Sudjelujemo na renomiranim kazališnim festivalima, odlazimo na neke međunarodne, a godine 1999. organiziramo i 1. BIT, jedini festival kazališta slijepih u svijetu.

Slijedeći zvjezdani trenutak dogodio se u Umagu, 2007. godine, kada smo na 8. *međunarodnom festivalu komornog teatra "Zlatni lav"* odnijeli Grand prix, za najbolju predstavu, simbolična naslova "Nos vamos a ver", čije je retke ispisala i pokrete iskomponirala već spomenuta Ksenija Zec. Ova predstava izvedena je na 24. *Tjednu suvremenog plesa, 53. Splitskom ljetu* – iste godine, te na Berlinskom festivalu *Transvisuelle Dramatik 2008*.

Vrijedna spomena su i priznanja 2004. na *SKAZ-u*, kada je predstava "Vane", Radovana Ivšića, u režiji Maria Kovača, osvojila prvo mjesto, te godinu dana ranije, kada je Vojin Perić dobio prvu nagradu za mušku ulogu u predstavi Edip, na istom festivalu.

Nedavno, srpnja 2010. Ansambl „Novog života“ ponovio je svoj nastup na „*Zlatnom lavu*“, no ovaj put bez nagrade, ali sa uvjerenjem kako nas se počelo ozbiljno shvaćati i sve redovitije pozivati. Prezentirala nas je predstava „Bijelo, bijelo, bijelo“, koju je režirao Mario Kovač, a dramatisirala naša dugogodišnja suradnica Ana Prolić.

Noviju prošlost, ovu sadašnjost, te skoro budućnost svojim kreacijama i radom u našem teatru uokvirili su, Anita Matković, Vojin Perić, Zeko Milenko, Nikola Vujnović i Anto Jelečević, kazališna srednja generacija, te Dajana Biondić, Ružica Drenski, Ružica Domić, Kristina Šporčić, Suzana Bliznac, Igor Kučević, i Marijo Glibo, glumački, već stasala mladost.

Imena kojima možemo zahvaliti visok nivo svojih izvedbi, a potpisuju naše predstave posljednjih desetak godina su: već spominjani Mario Kovač, čija stručnost i zanesenost umjetnošću, uz jednostavnost i spontanost, naprosto osvaja, što garantira još puno dobrih predstava koje će obogaćivati naš repertoar. Mittererovi „Smrtni grijesi“, pod njegovom redateljskom palicom svojevrsan su zenit naših uspjeha, a „Bijelo, bijelo, bijelo“, sublimira sve do sada rađeno.

Ivan Plazibat počeo je vrlo ozbiljno, sa „Kraljem Ubuom“ Alfreda Jarrya i Kafkinim „Procesom“, da bi nas nedavno uveo u bajku „Baladom o pingvinu“ Lane Šarić.

Anica Tomić režirala je „Cirkuskog slonića Charliea“ i po prvi put nas – više nego uspješno predstavila dječjoj publici.

Već spomenuti Saša Božić, rasplesao je naš ansambl, otvorio nam imaginacije i istraživao nas do krajnje iskrenosti i kazivanja o sebi samima.

Ksenija Zec je pjesnikinja pokreta; simbioza prijateljice i sestre, žena koja od najbanalnije situacije može napraviti remek djelo.

Kseniji dugujemo i dolazak Maje Marjančić u naš ansambl, jer je i ona jedna od najzaslužnijih za pokretljivost ansambla. Svojom upornošću, nepopustljivošću, stavljala nas je pred zadatke koji nisu priznavali ograničenje koje nameće sljepoća.

A pored redatelja, našu umjetničku sveukupnost činili su boljom scenografi: Velimir Domitrović, Ljubomir Mišević, Miljenko Sekulić, Darko Bakliža, Ratko Janjić, Iva-Matija Bitanga i Leo Vukelić, Igor Pavuška i Marta Crnobrnja, te kostimografi: Ruta Knežević, Danica Dedijer, Marija Šarić-Ban, Katarina Radošević-Galić, Zdravka Ivandija, Iva-Matija Bitanga i Leo Vukelić, Petra Dančević i Ana Biondić.

Spomenimo i one koji su našim licima davali željene izraze, koji su nas rumenilima, puderima i drugim šminkerskim sredstvima uljepšavali – Felicio Cević i Fadil Hanušić – duo koji čini povijest hrvatskog šminkerstva.

Dizajneri svjetla, Saša Mondekar i Nenad Lalović usmjeravali su svoje reflektore baš onako kako je trebalo, da ih svojom igrom osjetimo, ako već bukvalno i ne vidimo.

A onda, vratimo se malo našem specifikumu, našoj potrebi da nas s e na putovanjima prati, da nam se pokatkad nešto doda, da nam se u pojedinim situacijama pomogne, vratimo se situacijama u kojima je trebalo administrativno uokviriti naš rad, pisati projekte, računati, voditi nas po sastancima, privatno i službeno nas voljeti i paziti. Sve to činili su ljudi zaposleni u našem kazalištu, od Dubravke Banda, Zvezdane Lazović i Dubravke Ivanić, pa do Marine Ćurić čije zlatne ruke i ideje i danas imamo prilike uživati.

Više od 15 godina svojeg života Marina je podijelila s nama, živeći za kazalište, brinući pred neuspjesima i radosno plaćući sa uspjesima. Ona je postala sinonim kazališta, pa svim Marinama koje dolaze moramo dodati prezime, jer izgovoreno samo Marina, znači – Naša Marina!

U kazalištu radi i Ana-Maria Perić, koja je privremeno-zauvijek preuzela prezime jednog od naših kazalištaraca, što znači da se zaljubila u kazalištu, pa u njemu – logično – i ostala.

Tu su i članovi naše tehnike, oni, koji su pored svojih kazališnih dužnosti postali i prijatelji, a ostali su nam u uspomeni, odnosno sadašnjosti, Krešimir Obradović, Robert Ruk, Krešimir Lastrić, Lidija Špoljar, Ana-Maria Doro, Dubravka Ivanić, Đurđica Dulić, Martina Zeko, Irena Jelečević, Vlatka Matković, Ivana Veran, Ana Biondić, Branko Ostojić, Anto Jelečević, Nikola Višić, Nenad Lalović i drugi!

Ovu galeriju imena nastaviti ćemo na mjestu gdje započinje naša integracija, tamo gdje smo odlučili u naše predstave pozvati goste, pokatkad profesionalce, Franjo Kuhar, Živko Anović, Goran Bogdan, Sven Jakir, Judita Franković, Iva Dragan Peter, Nikolina Majdak, Marko Makovičić i Maja Marjančić, te amatere, Ana Bučević, Ana Biondić i Ivana Veran.

Razigrani, rasplesani, razkazalištareni, iskačemo iz povijesnog konteksta i nudimo se u obliku hrvatskog kulturnog proizvoda, obespravljeni za status, ali duboko ukopani u svoju misiju, uvjereni u vašu potrebu da nas vidite i na svoje vlastite percepcije procijenite.

I JOŠ NEŠTO

Mi smo Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“, jer nam se ne daju drukčije registrirati, a sami se usuđujemo zvati KAZALIŠTE SLIJEPIH I SLABOVIDNIH „NOVI ŽIVOT“, a vi – poštovana publiko – sami procijenite što samo i tko smo- nakon što odgledate neku od naših predstava.

Vojin Perić